

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLYI VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

B. ALIYEV, Q. QURANBOYEV, J. BOYALIYEV

**O'ZBEKISTONDA
DEMOKRATIK JAMIYAT
QURISH NAZARIYASI
VA AMALIYOTI**

O'quv qo'llanma

"IQTISODIYOT"

Aliyev B., Quranboyev Q., Boyaliyev J. O'zbekistonda demokratik jamiyat qurish nazariyasi va amaliyoti. O'quv qo'llanma. – T.: Iqtisodiyot, 2016. 203- bet.

Mazkur o'quv qo'llanmada O'zbekistonda davlat mustaqilligiga erishgandan keyin yangi demokratik jamiyat qurilishi va siyosiy islohotlarning amalga oshirilishi mavzusiga keng o'rin berilgan. Bular bilan birga huquqiy demokratik davlat qad rostlashi, fuqarolik jamiyatni shakllantirish va iqtisodiy islohotlarning chuqurlashtirish jarayonlariga e'tibor berilgan. Shular asosida ijtimoiy-siyosiy barqarorlikni ta'minlash omillari, ma'naviy-ruhiy va milliy qadriyatlar tiklanishi hamda mamlakatimizning jahon hamjamiyatida munosib o'rin egallashi kabilarga e'tibor berilib, tahlil qilingan.

O'quv qo'llanma 2 bo'lim va 9 ta mavzudan iborat. Har bir mavzu yakunida xulosa, tayanch so'zlar, nazorat va muhokama uchun savollar, mavzuga oid adabiyotlar ro'yxati haunda har bir mavzuga tegishli jadvallar berilgan.

O'quv qo'llanma iqtisodiyot oliy o'quv yurtlari bakalavriat yo'nalishlari uchun mo'ljallangan. O'quv qo'llanma Toshkent davlat iqtisodiyot universitetining "O'zbekistonda demokratik jamiyat qurish nazariyasi va amaliyoti" kafedrasidan tayyorlangan.

Mas'ul muharrir:	I. Saifnazarov -	"Ijtimoiy fanlar" kafedrasida professori, f.f.d.
Taqrizchilar:	A. Muxtorov -	"Ijtimoiy fanlar" kafedrasida mudiri, f.f.d., professor.
	N. Hakimov -	Plexonov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universitetining Toshkent shahridagi filiali "Ijtimoiy gumanitar va matematika fanlari" kafedrasida professori, f.f.d.

Алиев Б., Кураббаев К., Бойалиев Ж. Теория и практика строительства демократического общества в Узбекистане: Учебное пособие. –Т.: Iqtisodiyot, 2016. –203 стр.

В данном учебном пособии раскрывается сущность национально независимости Узбекистана, проводимых политических реформ в период построения демократического государства, формирования правового государства и гражданского общества, а также углубления экономических реформ. Вместе с тем в ней рассматриваются вопросы обеспечения общественно-политической стабильности в республике духовно психологического возрождения, укрепления национальных ценностей и место Узбекистана в мировом сообществе.

В учебном пособии не полностью отражены все темы указание в типовой учебной программе. Данное учебное пособие предназначено для бакалавриата.

Ответственный редактор	И. Саифназаров	д.ф.н. профессор кафедры «Общественных наук»
Рецензенты:	A. Muxtorov -	заведующий кафедрой «Общественных наук» д.ф.н., профессор
	N. Hakimov -	д.ф.н., профессор кафедры «Общественно - гуманитарных и математических наук», Ташкентский филиал Экономического Университета имени Г.В. Плеханова Российской Федерации

In the manual reaching the state liberty of Uzbekistan, performance of political reforms in the period of building new society, building of the legal democratic society in Uzbekistan Formation of citizen's society, requirements for opening the economic reforms, factors of providing social and political stability in the country, reinforcement and reinforcement of national traditions and other problems are covered psychological rebirth and the place of Uzbekistan in the world arena.

The manual is designed for students and teachers of this course and prepared according to the advice of scientific and methodical soviet of the faculty of "of Tashkent state university of Economics"

Responsibli secretary:	P.H.D I. Saifnazarov	prof. of "Social sciences" department
Reviewers:	P.H.D A. Muxtorov	the head of "Social sciences" department
	P.H.D. N. Hakimov.	Prof. of "Publik humanitarian I mathematical sciences" department of Plekhatov Academy in Tashkent

Ushbu o'quv qollanma Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kengashining 2015-yil, 30-yanvardagi 6-sonli bayonnomasi qarori va O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi Oliy o'quv yurtlariga ilmiy-uslubiy birlashmalar faoliyatini muvofiqlashtiruvchi kengashning 2016-yil 1-sonli bayonnomasi qarori bilan oliy o'quv yurtlarining talabalari uchun o'quv qo'llanma sifatida nashrga tavsiya etilgan

UOK 323:321.7(575.1)
KBK 66.3(50)Ya7

ISBN 978-9943-986-57-2

©Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, 2016.
© B. Aliyev, Q. Quranboyev, J. Boyaliyev, 2016.

MUNDARIJA

	KIRISH.....	8
I bo'lim	O'ZBEKISTONDA DEMOKRATIK JAMIYAT QURISH NAZARIYASI VA RIVOJLANISHI.....	12
1-bob.	O'ZBEKISTONDA DEMOKRATIK JAMIYAT QURISH NAZARIYASI VA AMALIYOTI FANINING PREDMETI, MAQSADI VA VAZIFALARI. DEMOKRATIK JAMIYAT TO'G'RISIDAGI DASTLABKI QARASHLAR VA UNING RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	12
1.1.	“O'zbekistonda demokratik jamiyat qurish nazariyasi va amaliyoti” fanining predmeti, obyekti, uslubi hamda uning manbalari.....	12
1.2.	Ushbu fanning asosiy tushunchalari, qonuniyatlari va uning boshqa ijtimoiy-gumanitar fanlar orasida tutgan o'rni.....	15
1.3.	O'zbekiston zaminida adolatli jamiyat haqidagi g'oya, qarashlarning vujudga kelishi, manbalari va rivojlanishi.....	20
1.4.	Mustaqillik va O'zbekistonning demokratik o'zgarishlar sari yo'l tutishi.....	25
2-bob.	MUSTAQILLIK VA DEMOKRATIK JAMIYAT QURISHNING «O'ZBEK MODEL». O'ZBEKISTONDA DEMOKRATIK JAMIYAT QURISHDA O'TISH DAVRI VA TARAQQIYOT BOSQICHLARI.....	36
2.1.	Demokratik jamiyat qurishning turli xil milliy modellari va O'zbekistonda uning o'ziga xos xususiyatlari.....	36
2.2.	“Dunyoviy davlat” qurishda “O'zbek modeli”ning jamiyat ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy va ma'naviy hayot sohalarida namoyon bo'lishi.....	39
2.3.	«O'tish davri»ning asosiy yo'llari, «tadrijiy» rivojlanish yo'lining mohiyati va uning O'zbekistonda o'ziga xos xususiyatlari.....	44
2.4.	O'zbekistonda tadrijiy islohot yo'lining hayotga tatbiqi va uning natijalari.....	47
3-bob.	O'ZBEKISTONDA DEMOKRATIK JAMIYAT QURISHNING MILLIY VA UMUMINSONIY DEMOKRATIK TAMOYILLARI.....	60
3.1.	Demokratik jamiyatning milliy, umumbashariy tamoyillari va qadriyatlar tushunchasi.....	60
3.2.	Milliy tamoyillar va qadriyatlarning demokratik jamiyat qurishda aks etishi.....	64
3.3.	O'zbekistonda demokratik jamiyat barpo etishda milliy va umumbashariy qadriyatlar uyg'unlashuvi va uning tarixiy ahamiyati.....	66
II bo'lim.	O'ZBEKISTONDA DEMOKRATIK, FUQAROLIK JAMIYATINI BARPO ETISH ASOSLARI.....	72
4-bob.	QONUN USTUVORLIGI – HUQUQIY DAVLAT VA FUQAROLIK JAMIYATI QURILISHINING ASOSI.....	72
4.1.	O'zbekistonda demokratik, huquqiy davlat va fuqarolik jamiyati qurilishida qonun ustuvorligi tamoyilining mohiyati, mazmuni ham-	

da uning mustahkamlanishi.....	72
4.2. Davlat hokimiyati tizimining bo'linish prinsipi va O'zbekistonda parlament taraqqiyotining yangi bosqichi.....	75
4.3. O'zbekiston Prezidenti I.A. Karimovning "Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch" asarining talabalarni ma'naviy tarbiyalashdagi ahamiyati.....	79
5 - bob. FUQARO ERKINLIGI HUQUQLARI VA MANFAATLARI USTUVORLIGINI TA'MINLASH.....	91
5.1. Fuqaro erkinligi va faolligining turlicha talqinlari. Forobiy komil inson va fozil jamoa to'g'risida.....	91
5.2. Inson faolligining asosiy mezonlari: hozirgi davrda inson, jamiyat va davlatlarning o'zaro munosabatlari.....	94
5.3. Fuqarolar ijtimoiy-siyosiy faolligini oshirish, erkin va farovon hayotni barpo etishning zaruriy sharti.....	96
6 - bob. DEMOKRATIK BOZOR IQTISODIYOTINI LIBERALLASH-TIRISH.....	103
6.1. Jamiyat iqtisodiy hayotini erkinlashtirish tushunchasining mazmuni.	103
6.2. Mulkchilikning xilma-xil shakllari. Raqobatning demokratik jamiyat barpo etishdagi o'rni.....	106
6.3. I.A. Karimovning "Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi, O'zbekiston sharoitida uni bartaraf etishning yo'llari va choralari" nomli asari va uning ahamiyati.....	111
7- bob. MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI VA FUQAROLAR-NING O'ZINI - O'ZI BOSHQARISH INSTITUTLARINI DEMOKRATLASHTIRISH. DEMOKRATIK JAMIYAT BARPO ETISHDA NODAVLAT VA JAMOAT BIRLASHMALARINING O'RNI.....	119
7.1. Mamlakatimizda mahalla o'zini-o'zi boshqarishning shakllari.....	119
7.2. Mustaqillik yillarida O'zbekistonda o'zini-o'zi boshqarish tizimining shakllanishi uni bosqichma-bosqich isloh qilish yo'llari.....	121
7.3. Nodavlat, notijorat, jamoat birlashmalari va ko'ppartiyaviylik tushunchalarining ma'no-mazmuni hamda ular faoliyatlari huquqiy asoslarining yaratilishi.....	127
7.4. Mamlakatimizda xalqaro va xorijiy nodavlat tashkilotlari faoliyatlari hamda O'zbekistonda «Kuchli davlatdan kuchli jamiyat sarf» konsepsiyasi.....	133
8 - bob. DEMOKRATIK JAMIYAT QURILISHIDA KUCHLI IJTIMOIY HIMOYA VA ADOLAT TAMOYILLARI.....	146
8.1. O'zbekistonda demokratik jamiyat qurilishida kuchli ijtimoiy himoya, ijtimoiy adolat va ijtimoiy kafolat tushunchasi hamda tamoyillari.....	146
8.2. O'zbekistonda ijtimoiy adolat prinsiplari va ularning amal qilish xususiyatlari.....	148
8.3. Jamoatchilik fikrida adolat tuyg'usi, ijtimoiy himoya tushunchasi-	

	ning turli qatlam, guruh manfaatlarida aks etishi.....	151
9 - bob.	O'ZBEKISTONNING JAHON HAMJAMIYATI BILAN HAMKORLIGIDA DEMOKRATIK TAMOYILLARGA ASOSLANISHI.....	163
9.1.	O'zbekiston va jahon hamjamiyati. O'zbekistonning xalqaro hamjamiyatga qo'shilishidagi demokratik tamoyillar haqida. Demokratik tartibotlar va uning asosiy yo'nalishlari.....	163
9.2.	O'zbekistonning jahon hamjamiyatiga qo'shilishi. O'zbekistonning AQSh, Rossiya, Yevropa va Osiyo davlatlari bilan hamkorligi.....	165
9.3.	O'zbekistonning Shanxay Hamkorlik tashkiloti (ShHT)dagi o'rnini. Xalqaro terrorizm, ekstremizm va separatizmga qarshi kurashda o'zaro hamkorlikning ahamiyati.....	170
9.4.	Markaziy Osiyodagi demokratik jarayonlar va davlatlararo hamkorlik, hamjihatlik aloqalari.....	173
9.5.	Mustaqil O'zbekistonning jahon hamjamiyati bilan o'zaro manfaatli hamkorligining istiqbollari.....	176
	XULOSA.....	184
	ATAMALAR IZOHI.....	187
	FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.....	198

ISBN 978-9943-986-57-2

9 789943 986572